

!NPM

Ústav na výkon väzby Prešov

Správa z monitoringu národného preventívneho mechanizmu

Adresa zariadenia: Kpt. Nálepku 1, 081 13 Prešov

Dátum vykonania návštevy: 17.-18. marec 2025

Dátum vydania správy: 14. august 2025

01	ÚVOD	3
01.1	Systematické návštevy a ich účel	3
01.2	Priebeh monitoringu	4
02	Zhrnutie	5
02.1	Executive summary	5
03	Zaobchádzanie s osobami vo väzbe	6
04	Režim dňa a aktivity	13
05	Kontakt s vonkajším svetom	16
06	Zdravotná starostlivosť	19
07	Zraniteľné skupiny	22
08	Podávanie sťažností a kontrolné mechanizmy	25
09	Materiálne podmienky	26
10	Prehľad odporúčaní	28

01 ÚVOD

01.1 SYSTEMATICKÉ NÁVŠTEVY A ICH ÚČEL

Od 1. mája 2023 plní verejný ochranca práv úlohy národného preventívneho mechanizmu (ďalej len „NPM“) podľa Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neludskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (ďalej len “OPCAT”). Na základe tohto mandátu vykonáva systematické návštevy miest, kde sa nachádzajú alebo sa môžu nachádzať osoby obmedzené na slobode.

Systematické návštevy vykonávané ako súčasť NPM majú **preventívny charakter** a ich cieľ je identifikovať možné riziká zlého zaobchádzania vyplývajúce predovšetkým zo **systemových nedostatkov**, tak aby sa ich výskytu zamedzilo aj do budúcnosti.

Systematické návštevy podľa OPCAT sa vykonávajú zásadne neohlásene. Systematická návšteva NPM sa začína úvodným rozhovorom s vedením zariadenia a pokračuje súkromnými rozhovormi s osobami obmedzenými na slobode, zamestnancami zariadenia alebo inými osobami, ktoré si monitorovací tím vyberie. Monitoring taktiež zahŕňa prehliadku zariadenia, pozorovania, vyhotovovanie fotodokumentácie, analýzu vybraných spisov a záverečný rozhovor s vedením zariadenia. Všetky zdroje informácií sa krížovo kontrolujú, aby sa zabezpečilo, že zistenia sú objektívne a spoľahlivé.

Po skončení návštevy a doplnení podkladov, na základe následnej komunikácie so zainteresovanými orgánmi verejnej moci a inými aktérmi, verejný ochranca práv vydáva osobitnú správu o priebehu a výsledkoch návštevy zariadenia.² Finálnu verziu správy zašle všetkým dotknutým subjektom s lehotou na vyjadrenie, pričom očakáva, že sa k správe vyjadria a uvedú, či navrhované opatrenia akceptujú a zrealizujú, alebo navrhnú alternatívne opatrenia a možnosti ich realizácie.

V prípade potreby si môže vyžiadať vyjadrenie doplňujúceho charakteru. Ak odpoveď považuje za nedostatočnú, obráti sa na nadriadený orgán alebo v prípade, ak nadriadený orgán neexistuje, priamo na vládu Slovenskej republiky. O svojich zisteniach môže informovať aj verejnosť a v zariadení tiež vykonať kontrolnú návštevu. Anonymizovanú správu z návštevy zariadenia (s výnimkou mien osôb poverených vedením zariadenia), ako aj stanovisko všetkých dotknutých orgánov k zisteniam verejný ochranca práv uverejní na webovej stránke Kancelárie verejného ochrancu práv.

Záverom je potrebné uviesť, že správa **neobsahuje uzatvorený výpočet problematických oblastí. Samotná skutočnosť, že niektorým oblastiam sa explicitne nevenuje, automaticky neznamená, že tieto oblasti možno považovať za bezvýhradne**

vyhovujúce, bez potreby akejkoľvek zmeny alebo zlepšenia, a že v budúcnosti sa verejný ochranca práv v rámci úloh NPM týmto oblastiam nebude venovať. Súčasne verejný ochranca práv upriamuje pozornosť na dynamiku vývoja medzinárodných štandardov v oblasti ochrany základných práv a slobôd. Pri ďalšej návšteve zariadenia preto môže byť posúdenie konkrétnych oblastí, ako aj odporúčaní aktualizované, prípadne modifikované.

01.2 PRIEBEH MONITORINGU

V dňoch **17. až 18. marca 2025** uskutočnil monitorovací tím NPM neohlásenú návštevu Ústavu na výkon väzby na ulici Kpt. Nálepku v Prešove (ďalej aj "ústav" alebo "ÚVV Prešov). Návštevy sa zúčastnili členovia NPM tímu, právničky JUDr. Tímea Stránská, LL.M., Mgr. Nora Konrády Beliová, Mgr. Katarína Jurová a právnik JUDr. František Tóth, Ph.D.

Problematiku podmienok výkonu väzby v navštívenom ústave sme hodnotili nie len z hľadiska právnych predpisov ale aj širších teoretických a praktických prístupov vyplývajúcich z medzinárodných ľudskoprávných štandardov.

Ústav na výkon väzby v Prešove je samostatnou objektovou sústavou v rámci väčšieho zariadenia, ktoré zahŕňa aj oddelenia pre výkon trestu. Výkon väzby obvinených je realizovaný na oddieloch so štandardným a zmierneným režimom, v celách sa oddelene umiestňujú muži, ženy a mladiství.¹ Kapacita väzobného ústavu je 138 miest. V ústave sa v čase návštevy nachádzalo 117 obvinených osôb, z toho 97 mužov, 12 žien a 8 mladistvých mužského pohlavia.

Bezprostredne po príchode do ústavu požiadal monitorovací tím prítomné vedenie zariadenia o úvodný rozhovor, poskytnutie súčinnosti a potrebnej dokumentácie. Následne sa presunul na výkon monitoringu na výkon väzby.

Monitorovací tím NPM uskutočnil osobné rozhovory s náhodne vybranými obvinenými na oddieloch so štandardným aj zmierneným režimom (vrátane mladistvých osôb). Celkovo vykonal monitorovací tím počas návštevy ústavu rozhovor s 11 obvinenými. Všetky rozhovory prebiehali bez prítomnosti príslušníkov.

Monitorovací tím viedol aj rozhovory s vedúcimi výkonu väzby, referentmi režimu, príslušníkmi preventívno-bezpečnostnej služby a zdravotníckym personálom; kontroloval príslušné dokumenty a spisy. Tím navštívil ubytovacie priestory obvinených, kultúrne miestnosti, priestory na vychádzky, kancelárie referentov režimu, zdravotné stredisko, skladové priestory a kuchyňu. Prítomný personál ochotne poskytol súčinnosť, za čo ďakujeme.

¹ § 7 ods. 2 písm. a) a písm. b) zákona o výkone väzby.

02 ZHRNUTIE

Správa NPM identifikuje viacero oblastí, kde je potrebné prijať konkrétne opatrenia s cieľom zosúladiť výkon väzby s medzinárodnými ľudskoprávnymi štandardmi, pričom osobitnú pozornosť si vyžadujú najmä **štandardný režim väzby, psychologická starostlivosť, kontakt s vonkajším svetom a zaobchádzanie pri nástupe do väzby.**

Monitorovanie **nezistilo systematické zlé zaobchádzanie s obvinenými osobami v ústave.** Monitorovací tím upozorňuje na systémový problém spočívajúci v spôsobe vykonávania osobných prehliadok, ktoré si vyžadujú pozornosť z hľadiska rešpektovania ľudskej dôstojnosti.

V štandardnom režime obvinení trávajú väčšinu dňa (23 hod.) v celách s obmedzeným prístupom k aktivitám. Táto prax nie je v súlade s medzinárodnými štandardmi, a preto bola identifikovaná **potreba rozšírenia ponuky aktivít**, najmä pre ženy a osoby so psychickými ťažkosťami.

Hoci sa vďaka legislatívnym zmenám zlepšili možnosti telefonovania a videohovorov, v štandardnom režime väzby boli zaznamenané **problémy s informovaním o právach na kontakt s rodinou a obhajcom, najmä v úvodnej fáze väzby.** Niektoré osoby čelili obmedzeniam telefonátov v dôsledku kolúzneho väzby, čo môže viesť k pocitu izolácie.

Základná zdravotná starostlivosť bola hodnotená prevažne **pozitívne**, no vážnym nedostatkom je odklad vstupných lekárskeho prehliadok počas víkendov, čo je v rozpore s medzinárodnými štandardmi. **Duševné zdravie** obvinených sa javí ako nedostatočne podporované – osoby často nevedia o možnosti kontaktovať psychológa a pravidelné návštevy psychiatra nie sú zabezpečené v potrebnej frekvencii.

Mechanizmy na **podávanie sťažností formálne existujú**, no ich praktické využívanie je **limitované nedôverou a slabou informovanosťou obvinených**, najmä mladistvých. Vyskytli sa aj prípady, keď sa obvinení s prokurátorom nikdy nestretli, čo je problematické z hľadiska dohľadu nad zákonnosťou výkonu väzby.

Z hľadiska materiálnych podmienok boli cely vo všeobecnosti hodnotené ako adekvátne. Monitorovací tím poukázal na prítomnosť nepriehľadných plastových výplní na oknách, ktoré obmedzujú prístup k prirodzenému svetlu a cirkulácii vzduchu. Do pozornosti sme uviedli aj cenovú politiku ústavného bufetu, ktorá bola obvinenými označená za neprimerane vysokú.

02.1 EXECUTIVE SUMMARY

The NPM report identifies several areas where concrete measures are needed to align the execution of detention with international human rights standards, **with particular attention required for the standard**

detention regime, psychological care, contact with the outside world, and treatment upon admission to detention.

The monitoring **did not find systematic ill-treatment of detainees in the facility.** The monitoring team points out a systemic issue concerning the way personal searches are conducted, which requires attention in terms of respecting human dignity.

Under the standard regime, detainees spend most of the day (23 hours) in cells with limited access to activities. This practice is not in line with international standards, and therefore a need was identified **to expand the range of activities, especially for women and persons with mental health issues.**

Although opportunities for telephone calls and video calls have improved thanks to legislative changes, problems were recorded under the standard detention regime regarding information about the rights to contact family and legal counsel, **particularly during the initial phase of detention.** Some detainees faced restrictions on phone calls due to coercive detention measures, which may lead to feelings of isolation.

Basic healthcare was assessed **mostly positively**, but a serious shortcoming is the postponement of initial medical examinations during weekends, which is inconsistent with international standards. **The mental health** of detainees appears to be insufficiently supported – individuals are often unaware of the possibility to contact a psychologist, and regular psychiatric visits are not ensured at the required frequency.

Mechanisms for filing complaints formally exist, but their practical use is limited by distrust and **poor awareness among detainees, particularly minors.** There were also cases where detainees never met with the prosecutor, which is problematic in terms of oversight of the lawfulness of detention.

In terms of material conditions, the cells were generally assessed as adequate. The monitoring team noted the presence of opaque plastic panels on the windows, which limit access to natural light and air circulation. Attention was also drawn to the pricing policy of the facility's canteen, which detainees described as unreasonably high.

ZISTENIA

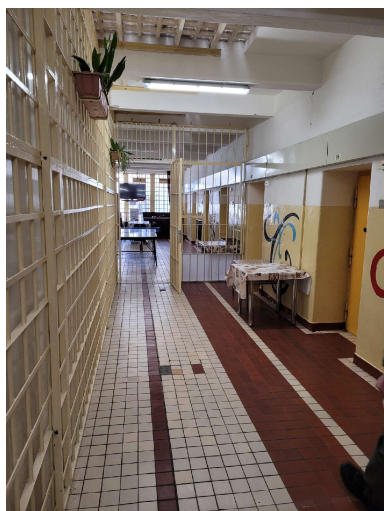
03 ZAOBCHÁDZANIE S OSOBAMI VO VÄZBE

Vo svojej výročnej správe Výbor CPT zdôrazňuje potrebu, aby členské štáty v čo najväčšej možnej miere zabezpečili využívanie alternatívnych opatrení k väzbe pred súdom, ako sú napr. kaucia alebo súdny dohľad. Podľa názoru CPT by sa tieto opatrenia mali zvažovať aj pri cudzincoch, ktorí sú často držaní vo väzbe, pretože sa považujú za osoby s vyšším rizikom úteku.² Na Slovensku sa **alternatívne**

² Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT). 26. všeobecná správa CPT. CPT/Inf(2017)5. Štrasburg: Rada Európy, 2017.

opatrenia namiesto väzobného stíhania využívajú len sporadicky. Hoci právna úprava explicitne zaviedla **povinnosť súdov skúmať možné náhrady väzby,**³ v praxi sa tieto možnosti uplatňujú málo a napriek existujúcemu legislatívnemu základu sa **v reálnych prípadoch alternatíva väzby stále veľmi nevyužíva.**⁴

V súlade s princípom subsidiarity a nevyhnutnosti by mala byť väzba považovaná za **krajné opatrenie,** ku ktorému má dochádzať **len vtedy, keď menej invazívne prostriedky nie sú postačujúce** na zabezpečenie účelu trestného konania. Na osoby vo väzbe sa vzťahuje prezumpcia neviny a je mimoriadne dôležité zaobchádzať s osobami vo väzobnom stíhaní dôstojne a ľudsky, keďže obmedzenie osobnej slobody predstavuje vážny zásah do základných práv jednotlivca a musí byť vždy starostlivo odôvodnené a primerané.

Pri monitorovaní podmienok v ÚVV Prešov sa monitorovací tím počas návštevy zameril na overenie dodržiavania zásady dôstojného zaobchádzania s osobami obmedzenými na osobnej slobode. V rámci rozhovorov s obvinenými aj s príslušníkmi ZVJS sa tím sústredil na spôsob komunikácie, prístup personálu k osobám vo väzbe, ako aj na prípadné známky neprimeraného alebo ponižujúceho zaobchádzania. Cieľom bolo posúdiť, či sú pri výkone väzby rešpektované základné práva obvinených osôb a princípy vyplývajúce z medzinárodných štandardov.

Väčšina obvinených osôb v ÚVV Prešov pri rozhovoroch **hodnotila správanie príslušníkov a personálu ako korektné, neuvádzali nadmerné použitie donucovacích prostriedkov alebo násilia.** Pri rozhovoroch boli zaznamenané ojedinelé prípady, kedy sa obvinený sťažoval na výskyt verbálnych urážok alebo vyhrážok zo strany personálu.

a. Prijem do zariadenia

Obvinený je povinný po prijatí do väzby podrobiť sa osobnej **prehliadke, zdravotnej prehliadke, hygienickým a protiepidemickým opatreniam a iným výkonom** v rozsahu ustanovenom zákonom.⁵

Okrem obvinených osôb vo väzobnom ústave nastupuje na začiatok výkonu trestu aj každý odsúdený. Väzobné ústavy tak slúžia ako nástupné ústavy pre výkon trestu, kde prebieha vstupné hodnotenie a zaradenie, následne sú odsúdení umiestnení do ústavov na výkon trestu.

Prijímacie procedúry by mali podľa Výboru CPT prebiehať systematicky, dôstojne a individuálne, pričom osobitná

³ Povinnosť súdov **preskúmať možné náhrady väzby alternatívnymi opatreniami** bola do slovenského právneho poriadku zavedená novelou - zákonom č. 308/2021 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.

⁴ **Koncepcia väznenstva Slovenskej republiky na roky 2022 – 2030,** vládou schválený strategický dokument (vládne rokovanie č. 81 z 26. mája 2022). Na stranách 15 a nasl. je analyzovaná téma **alternatívnych trestov;** príloha č. 2 obsahuje konkrétne odporúčania implementácie alternatívnych opatrení prostredníctvom probačných služieb a elektronického monitoringu.

⁵ § 6 ods. 5 zákona o výkone väzby.

pozornosť má byť venovaná zdravotnému a psychickému stavu novoprijatej osoby, ako aj jej špecifickým potrebám. Výbor CPT v správe z návštevy Slovenskej republiky v roku 2023 upozorňuje na chýbajúce rodovo špecifické skrúinky pri prijatí žien do výkonu trestu. Podľa CPT je pri tejto kategórii väznených osôb obzvlášť dôležité zisťovať možnú históriu sexuálneho násillia či zodpovednosti za deti.

Súčasťou nástupnej procedúry je aj **základný zdravotný skrúinky**, ktorého cieľom je zistiť, či osoba nevykazuje známky **fyzického poranenia, samovražedného rizika alebo potreby urgentného lekárskeho zásahu**. Skrúinky zahŕňa vizuálne posúdenie telesného stavu osoby, rozhovor zameraný na zdravotný stav a v niektorých prípadoch aj odobratie základných údajov (napr. anamnézy, užívané lieky). Tento krok je kľúčový z hľadiska prevencie neprimeraného zaobchádzania a ochrany zdravia osôb pozbavených osobnej slobody, ako aj z dôvodu dokumentovania prípadných zranení, ktoré už osoba mala pri príchode do zariadenia.

b. Osobné prehliadky

Dôkladné osobné prehliadky slúžia najmä na zistenie a zamedzenie prenášania nepovolených predmetov. Osobná prehliadka pri nástupe spravidla zahŕňa úplné vyzlečenie osoby, vizuálnu kontrolu celého tela vrátane telesných otvorov a následné pridelenie ústavného šatstva. Prehliadku vykonáva personál rovnakého pohlavia, v oddelenom priestore.

V ÚVV Prešov väzenský personál pri rozhovoroch uviedol, že okrem prehliadok pri nástupe do zariadenia vykonáva osobné prehliadky pravidelne, najmä pri presunoch osôb z izby/cely a pri ich premiestňovaní v rámci ústavu. Dôkladné (celotelové) prehliadky sa realizujú v situáciách, keď obvinený opúšťa väzenský ústav, napríklad pri predvádzaní na súd alebo návšteve lekára mimo ústavu. Obvinení uvádzali, že sú pri prehliadkach úplne nahí a musia urobiť aj drep.

Takýto postup Výbor CPT Slovenskej republiky vytýkal už v správe z návštevy vykonanej v marci roku 2018.⁶ Výbor kritizoval príliš vysokú frekvenciu a aj spôsob vykonávania prehliadok. Dôkladné osobné prehliadky sa pritom aj doteraz vykonávajú formou celkového vyzlečenia a drepov, čo mnohé väznené osoby vnímali ako zahanbujúce. V zmysle odporúčaní Výboru CPT by sa úplné vyzliekanie osôb malo používať len výnimočne, na základe individuálneho posúdenia rizika a vždy spôsobom, ktorý minimalizuje pocit poníženia.⁷ Výbor CPT je názoru, že je potrebné upustiť od tohto postupu ako rutiny a zaviesť šetrnejšie alternatívy, napríklad postupným vyzliekaním jednotlivých častí odevu (tzv. **dvojkrová metóda**) a v ideálnom prípade s využitím bezpečnostných technológií, ako sú telesné skenery, ktoré by sa mali používať ako alternatíva.

Primeranou môže byť len taká prehliadka, ktorá rešpektuje ľudskú dôstojnosť. Vzhľadom na to, že každá takáto prehliadka je potenciálne ponižujúcim zaobchádzaním, je potrebné ich vykonať tak, aby sa čo

⁶ Správa Výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky uskutočnenej v dňoch 28. novembra – 9. decembra 2023. CPT/Inf(2025)09. Štrasburg: Rada Európy, 2025.

⁷ 26. všeobecná správa CPT. CPT/Inf(2017)5. Štrasburg: Rada Európy, 2017.

možno najviac eliminoval faktor zahanbenia prehľadávanej osoby. CPT preto opakovane odporúča, aby prehľadávaná osoba nebola nikdy pri vykonávaní prehliadky úplne nahá.

Prehliadka by sa mala vykonať **v dvoch krokoch**, t. j. najprv sa vyzlečie vrchná časť odevu, po vykonaní obhliadky vrchnej časti osoby sa opäť oblečie a následne si vyzlečie spodnú časť odevu.

Aj napriek jasnému nastaveniu medzinárodných štandardov vo vzťahu k dôkladným osobným prehliadkam, naša vnútroštátna právna úprava naďalej predpokladá že (i keď len na nevyhnutný čas) odsúdený bude počas vykonania dôkladnej osobnej prehliadky úplne nahý. Novela zákona o Zbore väzenskej a justičnej stráže pripravená Ministerstvom spravodlivosti (zohľadňujúc odporúčania verejného ochrancu práv) obsahovala takýto dvojkrokový postup pri vykonávaní dôkladnej osobnej prehliadky. Novela zákona schválená parlamentom však už túto zmenu nereflekovala a naďalej zostal zachovaný pôvodný spôsob vykonávania dôkladnej osobnej prehliadky.⁸

Uvedené závery podporil aj Európsky súd pre ľudské práva vo svojej nedávnej rozhodovacej činnosti v prípade *Adamčo v. Slovensko* (č. 2). V rozsudku z 12. decembra 2024 súd dospel k záverom, že odsúdený bol počas niekoľkých rokov opakovane a systematicky podrobovaný dôkladným osobným prehliadkam, a to napriek tomu, že u neho nikdy neboli nájdené žiadne zakázané predmety. Tieto prehliadky sa vykonávali pravidelne pri rôznych príležitostiach, ako sú eskorty na súd, presuny v rámci ústavu, pred a po návštevách, ako aj pri periodických kontrolách cely. Európsky súd pre ľudské práva zdôraznil, že tieto zásahy neboli založené na individuálnom posúdení bezpečnostného rizika. Neexistovali presvedčivé bezpečnostné dôvody, ktoré by odôvodnili takéto zásahy a menej invazívne alternatívy neboli využité. Súd preto dospel k záveru, že systematická povaha týchto osobných prehliadok, uskutočňovaných bez reálnej bezpečnostnej nevyhnutnosti, prekročila hranicu ponižujúceho zaobchádzania v zmysle článku 3 Dohovoru a predstavovala zásah do ľudskej dôstojnosti sťažovateľa.⁹

Aj v súvislosti s vyššie uvedeným prípadom vnímame prijatie Rozkazu ministra spravodlivosti SR č. 2/2024 o zabezpečovaní ochrany Zborom väzenskej a justičnej stráže, ako spôsobu zavedenia individuálneho posúdenia pri vykonávaní dôkladných osobných prehliadok. Avšak aj naďalej pretrváva spôsob ich výkonu bez použitia dvojkrokovej metódy.

c. Konflikty a násilie medzi osobami vo väzbe

Z rozhovorov s príslušníkmi zboru vyplýva, že hlavným nástrojom prevencie konfliktov medzi obvinenými a nastupujúcimi odsúdenými je ich dôsledné oddelenie. Ak medzi nimi vznikne napätie alebo nepriateľstvo, personál sa snaží zabezpečiť, aby sa nestretávali a boli umiestnení v rôznych častiach ústavu. Podľa získaných informácií boli

⁸ Zákon č. 187/2023 Z. z. – novela zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže.

⁹ **Európsky súd pre ľudské práva (ESLP)**. *Prípád Adamčo proti Slovenskej republike* (č. 2), sťažnosť č. 55792/20, rozhodnutie zo dňa 12. decembra 2024. HUDOC č. 001-238382. Štrasburg: Rada Európy, 2024.

fyzické potýčky medzi obvinenými výnimočné a mnohí príslušníci ich osobne nezažili. Ak sa však incident predsa len vyskytne – najmä ak ide o zranenia alebo viditeľné následky bitky – prípad rieši aj preventívno-bezpečnostná služba. V prípade napadnutia príslušníka zboru ide už o trestný čin napadnutia verejného činiteľa, ktorý sa ďalej rieši v súlade so zákonom.¹⁰

Osoby umiestnené vo väzbe uvádzali, že v prípade konfliktov medzi nimi personál reaguje a rieši situáciu pokojne. Znepokojenie z konfliktov medzi obvinenými vyjadrili niektorí mladiství, ktorí uviedli, že najmä v mladších kolektívach nevedia riešiť rozpory inak ako bitkou. Riešením na takúto situáciu bolo podľa mladistvých prizvanie príslušníka. Jeden obvinený umiestnený v štandardnom režime uviedol, že mu zaradenie do tohto režimu vyhovuje viac, pretože príde do kontaktu s nižším počtom ďalších osôb, čo pre neho znamenalo aj menšie riziko konfliktov, o umiestnenie do tohto režimu si údajne požiadal sám.

d. Používanie donucovacích prostriedkov

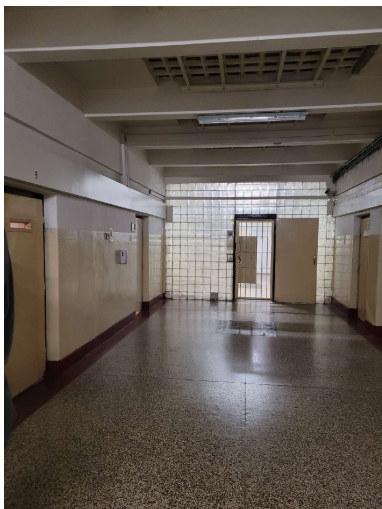
Použitie pút bolo pri rozhovoroch s obvinenými opísané výlučne počas eskorty. Používanie donucovacích prostriedkov v ústave nie je podľa príslušníkov bežné. Ak k nemu dôjde, ide najčastejšie o **využitie hmatov a chvatov** v prípadoch, keď obvinený prejavuje agresivitu, odmieta plniť pokyny alebo ničí zariadenie. Zo spisovej dokumentácie vyplýva, že v období zhruba jedného mesiaca pred neohlásenou monitorovacou návštevou bol **použitý aj taser**. Tento donucovací prostriedok mal byť použitý až po tom, čo obvinený nereagoval na slovné výzvy na upokojenie a upustenie od ničenia majetku a následne nereagoval ani na výstražné strely do steny a začal hádzať predmety smerom na príslušníkov.

Každý takýto zásah je následne zaznamenaný formou úradného záznamu. Osoba, voči ktorej bol použitý donucovací prostriedok, je následne predvedená na zdravotné vyšetrenie, kde sa zhodnotí, či osoba pri zásahu neutrpela zranenia. V prípade obvineného, voči ktorému bol použitý taser, ošetrojúci lekár po incidente nariadil jeho hospitalizáciu na psychiatrickom oddelení Nemocnice pre obvinených a odsúdených v Trenčíne. Monitorovací tím pri návšteve nahliadol do príslušnej zdravotnej dokumentácie, z ktorej vyplýva, že obvinený sa dlhodobo psychiatricky liečil a ku agresívnemu správaniu došlo v dôsledku zhoršenia jeho psychického stavu. Po mesačnej hospitalizácii v ústavnej nemocnici bol obvinený naspäť eskortovaný do ÚVV Prešov, kde bol z dôvodu pozorovania umiestnený na bezpečnostnej cele, na ktorej s ním aj monitorovací tím viedol rozhovor. Zo spisovej dokumentácie vyplýva, že po hospitalizácii bol vyšetrený psychiatrom aj psychológom v ÚVV Prešov. Obvinený sa pri rozhovore s monitorovacím tímom na postup ústavu nestiažoval. Pri rozhovoroch obvinení **neuvádzali, že by dochádzalo k nadmernému alebo neodôvodnenému používaniu donucovacích prostriedkov**.

¹⁰ § 323 a nasl. zákona č. 300/2005 Z. z. **Trestný zákon** – Útok na verejného činiteľa: Ak niekto napadne, ohrozí alebo urazí príslušníka Zboru väzenskej a justičnej stráže pri výkone jeho právomoci, môže sa dopustiť trestného činu útoku na verejného činiteľa.

e. Riešenie mimoriadnych udalostí

V období približne dvoch mesiacov pred neohlásenou návštevou došlo okrem vyššie spomínaného incidentu, v ktorom obvinený ničil ústavný majetok (priestor cely), na oddiele so zmierneným režimom aj k dvom ďalším vážnejším mimoriadnym udalostiam – dvom pokusom o samovraždu.

V jednom prípade išlo o mladistvého obvineného, ktorý sa pokúsil o samovraždu obesením na ústavnej košeli. Jeho spolubývajúci v tom čase spal, po prebudení situáciu spozoroval a ihneď zavolať príslušníkov, ktorí obvineného mladistvého uložili do stabilizovanej polohy a zavolať rýchlu zdravotnú pomoc. Obvinený bol po celý čas pri vedomí, ale odmietal komunikovať. Jeden deň po pokuse o samovraždu bol mladistvý hospitalizovaný na psychiatrickom oddelení v civilnej nemocnici v Prešove a následne bol prevezený do Nemocnice pre obvinených a odsúdených v Trenčíne, kde bol hospitalizovaný po dobu vyše týždňa. Po stabilizovaní psychického stavu a tiež na vlastnú žiadosť bol prevezený naspäť do ÚVV Prešov a odovzdaný do starostlivosti ústavného psychiatra. Monitorovací tím si vyžiadal príslušnú zdravotnú dokumentáciu, z ktorej vyplýva, že mladistvý doposiaľ psychiatricky liečený nebol. Z viacerých rozhovorov s personálom aj osobami obmedzenými na osobnej slobode vyplýva, že k samovražedným pokusom dochádza najmä u osôb, ktoré vopred neprejavujú žiadne známky takýchto sklonov. **Uvedené poukazuje na dôležitosť včasnej prevencie a aktívneho prístupu zisťovania psychického stavu u všetkých osôb obmedzených na osobnej slobode, obzvlášť v prípade zraniteľných skupín, akými sú napríklad mladiství.**

V druhom prípade došlo v druhej polovici minulého roka k pokusu o samovraždu spolubývajúceho jedného z obvinených, s ktorým monitorovací tím viedol rozhovor. Podľa informácií sa osoba pokúsila podrezať, no bola včas spozorovaná počas pravidelnej kontroly, keď ju príslušníci našli ležať na zemi. Následne jej bola okamžite poskytnutá prvá pomoc a privolaná rýchla zdravotná pomoc, ktorá osobu prevzala a transportovala do nemocničného zariadenia, kde sa ju podarilo zachrániť. Personál uviedol, že sa snažili dotyčnému dohovoriť a v rozhovoroch so zdravotným personálom ústavu bolo potvrdené, že išlo o neúspešný pokus o samovraždu. Zo spisovej dokumentácie vyplýva, že ani v tomto prípade osoba pred incidentom neprejavovala zjavné známky psychického rozrušenia, pričom situácia mohla súvisieť s očakávaním uloženia prísneho trestu a osobnými problémami v rodine. Z vyžadovanej spisovej dokumentácie vyplýva, že obvinený bol v stabilizovanom stave prevezený do civilnej nemocnice z dôvodu potreby vyšetrenia rezných rán a následne prevezený do Nemocnice pre obvinených a odsúdených v Trenčíne. **Udalosť, rovnako ako predchádzajúce, poukazuje na dôležitosť včasnej identifikácie psychického stavu obvinených, ako aj na potrebu dôsledného psychologického skríningu pri nástupe a pravidelného monitorovania rizikových faktorov u obvinených počas väzby.**

f. Disciplinárne opatrenia

Pri porušení povinností a ústavného poriadku sú ukladané obvineným disciplinárne tresty.¹¹ V zmysle § 41 zákona možno obvineným ukladať disciplinárne tresty za porušenie povinností alebo ústavného poriadku. Monitorovací tím sa pri návšteve zamerával aj na spôsob ich ukladania a primeranosť opatrení.

Tresty sa ukladajú odstupňovane – od **pokarhania** (za menej závažné previnenia), cez **obmedzenie nákupov, prijímania balíkov, telefonovania alebo návštev**, až po najprísnejší trest – **uloženie samoväzby**, ktorý sa používa pri vážnom porušení poriadku alebo agresívnom správaní. **Najčastejšie ukladaným disciplinárnym trestom** zvykne byť podľa informácií poskytnutých v rozhovoroch **pokarhanie**, ktoré sa ukladá pri porušení menej závažných pravidiel.

Disciplinárne opatrenia musia byť **primerané, zákonné a zdokumentované**. Obvinený má právo sa pred rozhodnutím o udelení disciplinárneho opatrenia vyjadriť. Novela zákona stanovila povinnosť každodenného dohľadu zdravotníckeho personálu alebo psychológa počas uloženia disciplinárneho trestu samoväzby pre obvinených.¹² Zrušený bol tiež automatický zákaz telefonátov počas disciplinárneho trestu pre obvinených, no ostáva v platnosti pre odsúdených. Výbor CPT v správe z návštevy Slovenskej republiky v roku 2023 podporil ďalšiu zmenu tejto úpravy aj pre odsúdených.¹³

Monitorovací tím sa stretol so zistením, že aj v prípade, že sa obvinený sebapoškodzuje, je mu za také konanie uložený disciplinárny trest. V jednom prípade doktor neodporučil uložiť disciplinárne potrestanie mladistvému obvinenému, ktorý sa pokúsil o samovraždu. Sme názoru, že v takýchto prípadoch **by bolo vhodnejšie zvážiť psychologickú alebo psychiatrickú intervenciu, namiesto ukladania disciplinárnych trestov**.¹⁴

g. Prehliadky cieľ

Dvakrát ročne sa v ústave vykonávajú generálne prehliadky, pri ktorých sa prehľadávajú aj cely obvinených a zvyknú sa používať aj služobné psy. Personál uviedol, že počas týchto prehliadok sa snažia s vecami obvinených zaobchádzať tak, aby nedošlo k poškodeniu osobných vecí obvinených – veci sú po prehliadke následne vrátené naspäť do skriniek. K uvedenému tvrdeniu pri rozhovoroch zaznievali kladné aj záporné vyjadrenia. Niektorí obvinení uvádzali, že si našli veci rozhádzané alebo poškodené, iní uvádzali, že pri prehliadkach k poškodeniu alebo rozhádzaniu ich vecí nedochádza.

¹¹ § 40 - 44 zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby.

¹² § 41c ods. 1 zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby.

¹³ Správa Výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky uskutočnenej v dňoch 28. novembra – 9. decembra 2023. CPT/Inf(2025)09. Štrasburg: Rada Európy, 2025.

¹⁴ **Kancelária verejného ochrancu práv**. *Pripomienky k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*. Legislatívny proces č. LP/2025/223, Slov-Lex, 2025.

Odporúčanie pre Ministerstvo spravodlivosti SR:

- Vyčleniť finančné prostriedky na nákup telesných skenerov alebo iných bezpečnostných technológií, ktoré umožňujú vykonávať osobné prehliadky spôsobom rešpektujúcim dôstojnosť osôb. **(do 12 mesiacov)**

Odporúčania pre GR ZVJS:

- Do doby začatia používania telesných skenerov, nahradiť spôsob vykonávania dôkladných osobných prehliadok dvojkrokovou metódou. **(bezodkladne)**
- Zaviesť rodovo prispôsobený skrining pri prijímaní do väzby, najmä s ohľadom na zisťovanie výskytu sexuálneho násillia páchaného na ženách. **(bezodkladne)**

Odporúčania pre ÚVV Prešov:

- V prípadoch, že sa obvinení sebapoškodzujú, prehodnotiť ukladanie disciplinárnych trestov za také konanie a pristupovať k takejto situácii z pohľadu ohrozenia mentálneho zdravia obvineného, a nie ohrozenia poriadku ústavu. **(priebežne)**

04 REŽIM DŇA A AKTIVITY

Výbor CPT v najnovšej správe Slovenskej republiky pozitívne hodnotí snahu o rozšírenie zmierneného režimu väzby. Negatívne však hodnotí štandardný režim väzby, ktorý podľa CPT ostáva pre väčšinu obvinených veľmi jednotvárny – osoby trávajú až 23 hodín denne zamknuté v cele, s minimálnou ponukou aktivít. CPT odporúča, aby každá osoba vo väzbe mala možnosť tráviť aspoň osem hodín denne mimo cely pri zmysluplných aktivitách (práca, vzdelávanie, šport).¹⁵

Režim dňa by mal byť flexibilne prispôsobený individuálnym potrebám, pričom osobitná pozornosť má byť venovaná osobám vo vyššom veku, so zdravotným znevýhodnením alebo psychickými ťažkosťami. CPT v tejto súvislosti zdôrazňuje potrebu rešpektovania vekových, zdravotných a iných špecifických okolností pri plánovaní denného režimu.¹⁶

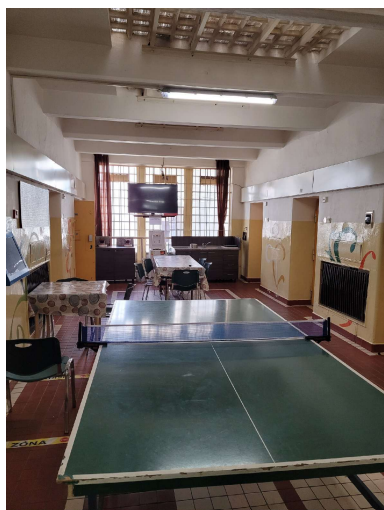
Monitorovací tím pri rozhovoroch zistil **rozdiely v miere dostupnosti a rozmanitosti aktivít medzi zmierneným a štandardným režimom.**

¹⁵ Správa Výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky uskutočnenej v dňoch 28. novembra – 9. decembra 2023. CPT/Inf(2025)09. Štrasburg: Rada Európy, 2025.

¹⁶ Výbor CPT - CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2015, CPT Štandardy – Hlavné časti všeobecných správ, kapitoly o „Aktivitách a režime pre väzňov“. Dostupné na: <https://www.coe.int/en/web/cpt>.

a. Zmiernený režim

Oddiel so zmierneným režimom väzby je určený pre obvinené osoby, u ktorých boli vyhodnotené priaznivé osobnostné, bezpečnostné a procesné faktory umožňujúce voľnejší režim výkonu väzby. Podľa § 21 ods. 6 zákona o výkone väzby môže byť obvinený zaradený do oddielu so zmierneným režimom, ak jeho správanie a ďalšie okolnosti nasvedčujú, že nie je potrebné, aby bol držaný v bežnom (štandardnom) režime. V tomto oddiele sa môžu obvinení pohybovať vo väčšej miere mimo cely v rámci oddielu, majú prístup k väčšiemu množstvu aktivít, voľnočasovým činnostiam, ako aj k častejšiemu kontaktu s personálom alebo referentmi špecialistami. Zmiernený režim zároveň umožňuje väčšiu mieru samostatnosti a posilňuje zodpovednosť obvinených za dodržiavanie poriadku. V praxi ide často o oddiely určené pre mladistvých alebo osoby s priaznivým hodnotením rizikovosti, ktoré sú schopné zvládať väzbu v menej reštriktívnom prostredí. Monitorovací tím v rámci návštevy zaznamenal, že v oddieloch so zmierneným režimom bola uvoľnenejšia atmosféra. V rámci dňa sa mohli obvinení voľne pohybovať po oddiele, navštevovať kultúrnu miestnosť a kuchynku.

V **zmiernenom režime** obvinení mladiství opakovane uvádzali, že sa im počas dňa venuje referentka špecialistka, ktorá za nimi prichádza pravidelne, trikrát do týždňa aj v rámci vzdelávacích aktivít. Vzdelávacie aktivity mladistvých v zmiernenom režime zahŕňali napríklad riešenie úloh, omalovánky či diskusie o pôvode mien. V prípade jedného mladistvého bolo uvedené, že za ním chodí učiteľka, ktorá zabezpečuje jeho účasť na školskom vyučovaní v 8. ročníku základnej školy, s výučbou predmetov ako slovenský jazyk, matematika, zemepis, čítanie a občianska náuka. Okrem vzdelávania referentka organizovala aj voľnočasové aktivity ako stolný futbal či spoločenské hry. Bežnou súčasťou denného režimu v zmiernenom režime je podľa obvinených ping-pong, sledovanie televízie, hranie kariet a hier ako „človeče, nehnevaj sa“.

Obvinení v zmiernenom režime majú prístup k počítaču v kultúrnej miestnosti. Na vychádzky chodia každý deň, zvyčajne popoludní, pričom niektoré osoby ich odmietali v prípade nepriaznivého počasia. V určitých prípadoch boli obvinení k účasti na ranných vychádzkach údajne motivovaní aj personálom s cieľom podporiť bdelosť počas dňa. V prípade lepšieho počasia hrávajú v rámci vychádzok v popoludní futbal.

Monitorovací tím v ústave pozoroval skutočnosť, že **pre obvinené ženy nebol zriadený oddiel so zmierneným režimom**. Všetky obvinené ženy (12 obvinených) boli zaradené do štandardného režimu. Z rozhovoru s vedením zariadenia ani s obvinenými osobami nebolo monitorovaciemu tímu zrejmé, prečo tento oddiel nebol zriadený.

b. Štandardný režim

Oddiel so štandardným režimom väzby je základným režimom, do ktorého sú obvinené osoby umiestňované, pokiaľ neboli zaradené do zmierneného režimu. V štandardnom režime sú podmienky výkonu

väzby sprísnené – obvinené osoby trávajú väčšinu dňa uzamknuté vo svojich celách a ich pohyb mimo cely, ako aj účasť na voľnočasových či vzdelávacích aktivitách, je obmedzená. Denný režim je pevne stanovený, so zníženým počtom kontaktov s inými obvinenými a s obmedzeným prístupom k činnostiam, ktoré by podporovali sociálnu interakciu, osobnostný rozvoj alebo fyzickú aktivitu. Tento režim sa vzťahuje najmä na osoby, u ktorých neboli splnené podmienky na zaradenie do zmierneného režimu, alebo ktoré si závažnejším spôsobom porušili povinnosti vyplývajúce z výkonu väzby. Monitorovací tím NPM vníma potrebu zabezpečiť, aby aj v štandardnom režime boli dostupné zmysluplné aktivity, ktoré by zmierňovali negatívne dopady dlhodobého pobytu v izolácii, v súlade s vyššie uvedenými medzinárodnými štandardmi.

V **štandardnom režime** boli odpovede obvinených osôb rôznorodejšie. Viacerí potvrdili, že majú možnosť zúčastňovať sa vychádzok, niektorí chodia pravidelne, iní len príležitostne. V rámci rozhovorov bol spomínaný záujem o psychologické a skupinové aktivity, ktoré by obvinení radi absolvovali častejšie. Niektorí využívali prístup k právnym textom, knihám a podávali žiadanky na návštevu kultúrnej miestnosti alebo kaplnky. Využitie týchto možností však záviselo od dostupnosti.

Na základe rozhovorov s obvinenými osobami monitorovací tím zistil, že ponuka denných činností a aktivít sa líšila aj v závislosti pre aké skupiny bola tvorená.

Obvinení muži v štandardnom režime uvádzali, že v rámci voľného času sa venujú najmä kartovým hrám na celách alebo počúvaniu rádia. Prístup do kultúrnej miestnosti bol možný len na základe žiadanky. Niektorí obvinení ocenili možnosť prístupu k odbornej literatúre, právnym textom alebo kaplnke. Vychádzky boli dostupné, no nie všetci ich využívali pravidelne. Psychologické a skupinové aktivity boli vnímané pozitívne, no taktiež nie vždy boli dostupné. V praxi teda vyzerá väčšina dní obvinených tak, že trávajú 23 hodín na cele.

Obvinené ženy v štandardnom režime popísali obmedzenú ponuku aktivít. Niektoré ženy by uvítali možnosť pracovať či vzdelávať sa už vo väzbe, nielen vo výkone trestu. Kultúrna miestnosť bola dostupná na základe žiadanky, no nie všetky ju využívali. Opakovane sa objavovala požiadavka na častejšie psychologické skupinové stretnutia – jedna z obvinených uviedla, že tieto sa konajú raz týždenne (v utorok), pričom ich hodnotila ako zmysluplné. V prípade záujmu si ženy mohli od psychológa vypýtať knihy či rádio. Aj v tomto prípade, počas väčšiny týždňa trávili ženy v štandardnom režime väzby na celách denne 23 hodín.

Celkovo možno konštatovať, že ponuka aktivít pre obvinené osoby je v niektorých skupinách (napríklad u mladistvých) bohatšia, zatiaľ čo v iných prípadoch (najmä ženy v štandardnom režime) pociťovali osoby nedostatok možností na zmysluplné trávenie času.

Podľa aktuálnej právnej úpravy majú **obvinené osoby vo väzbe možnosť vykonávať prácu, ak s tým vyjadria súhlas**.¹⁷ Zákon teda

¹⁷ § 32 ods. 1 zákona o výkone väzby.

umožňuje obvineným zaradiť sa do pracovných činností už počas väzby, za predpokladu splnenia zákonných podmienok. V praxi však táto možnosť vo väčšine prípadov ostáva nevyužitá. Z rozhovoru s vedením ústavu vyplývalo, že obvinení v ÚVV Prešov majú možnosť pracovať, konkrétne v ústavnej kuchyni, ktorá sa nachádza v objekte. Z rozhovorov s obvinenými však vyplynulo, že práca im v ústave ponúknutá nebola a žiadna z opýtaných osôb sa pracovnej činnosti nezúčastňovala. Niektorí obvinení uviedli, že by o prácu záujem mali. Zistenia poukazujú na potrebu aktívneho vytvárania pracovných príležitostí aj pre obvinené osoby, čo by mohlo prispieť k zmysluplnému tráveniu času a v mnohých prípadoch aj k zlepšeniu ich finančnej situácie.

Odporúčania pre GR ZVJS:

- Rozšíriť ponuku práce a vzdelávania okrem odsúdených aj pre väzobne stíhané osoby. **(priebežne)**

Odporúčania pre ÚVV Prešov:

- Zaviesť systematickú a pravidelnú ponuku zmysluplných aktivít pre osoby v štandardnom režime väzby s ohľadom na osobitné potreby mužov, žien a mladistvých. **(priebežne)**
- V prípade splnenia zákonných podmienok, zriadiť oddiel so zmierneným režimom aj pre obvinené ženy. **(bezodkladne)**

05 KONTAKT S VONKAJŠÍM SVETOM

Výbor CPT považuje **kontakt s vonkajším svetom za jeden z hlavných prvkov prevencie zlého zaobchádzania počas väzby**. Pravidelný kontakt so svetom mimo väzenského zariadenia znižuje riziko izolácie, zneužitia a posilňuje duševné zdravie zadržaných osôb. Tieto zásady treba podľa Výboru CPT aplikovať aj vo fáze vyšetrovania, kde je kontakt s obhajcom a rodinou mimoriadne dôležitý. Osoby vo väzbe (vrátane tých v kolúznej väzbe) majú mať zabezpečený pravidelný a zmysluplný kontakt s rodinou a blízkymi – prostredníctvom listov, telefonátov, videohovorov a návštev. Obmedzenie týchto kontaktov môže byť **prípustné len výnimočne, na základe konkrétnych a individuálne odôvodnených dôvodov, nie plošne či automaticky len z titulu kolúznej väzby**.

V zmiernenom režime sú možnosti kontaktu s vonkajším svetom spravidla širšie a flexibilnejšie než v štandardnom režime. V štandardnom režime sa pri viacerých osobách prejavili nedostatky najmä v úvodnej fáze väzby, konkrétne v oblasti informovania a sprístupnenia kontaktu s rodinou.

a. Prístup k právnej pomoci

Prístup k právnikovi má byť umožnený od začiatku trestného stíhania, a to v dôvernom prostredí bez prítomnosti personálu. Za dobrú prax považuje CPT aj možnosť bezplatných videohovorov, najmä tam, kde sú osobné návštevy obmedzené z dôvodov

vzdialenosti, bezpečnosti alebo iných okolností. Výbor CPT opakovane upozorňuje, že zákaz kontaktu s rodinou, najmä telefonátov, by nemal byť automatickým disciplinárnym trestom. Každé obmedzenie musí byť odôvodnené a individuálne posúdené. Ani v prípade samoväzby či disciplinárných ciel nesmie dôjsť k automatickému prerušeniu kontaktu s rodinou alebo právnikom.

Prístup k právnej pomoci bol podľa zistení monitorovacieho tímu zabezpečený v súlade so zákonom a bez výrazných nedostatkov. Obvinené osoby počas rozhovorov uvádzali, že im bol pridelený obhajca *ex offio* alebo mali možnosť kontaktovať vlastného, súkromne zvoleného obhajcu. Viacerí obvinení potvrdili, že s obhajcom komunikujú pravidelne a bez zásadných prekážok. Zaznamenané odpovede nenaznačovali systematické problémy v oblasti prístupu k obhajobe, čo hodnotíme pozitívne.

b. Návštevy

Dospelí obvinení majú právo prijať návštevu najmenej raz za kalendárny mesiac v trvaní dvoch hodín. Návšteva sa môže uskutočniť formou fyzickej návštevy alebo formou videonávštevy. Ak je doba návštevy rozdelená na dve jednohodinové návštevy, tak jedna hodina musí byť uskutočnená formou videonávštevy. Ak má obvinený nepľnoleté deti, má právo na ďalšiu videonávštevu s nimi v trvaní najmenej jednej hodiny.¹⁸ O videonávštevy môžu obvinení požiadať prostredníctvom žiadanky a uskutočňujú sa v rámci hodín na ne vyčlenených.

Mladiství obvinení zaradení do zmierneného režimu uvádzali, že im sú umožňované návštevy rodinných príslušníkov (najmä rodičov) raz za týždeň.¹⁹ Avšak poväčšine sa rodine aj tak podarí prísť len raz do mesiaca. Jeden z mladistvých upozornil, že návšteva, ktorú inicioval pred dvoma týždňami, mu bola naplánovaná až na 24. deň v mesiaci, čím došlo k prerušeniu pravidelnosti návštev. V ďalšom prípade sa malo stať, že rodičia museli čakať, pretože ich vzali k nemu až o hodinu neskôr, než bol plánovaný čas, čo skrátilo samotné stretnutie. Čas návštev bol podľa výpovedí obvinených stanovený približne o 12:30 alebo 13:00, čo však nie všetkým rodinným príslušníkom vyhovuje, najmä ak sú počas týchto hodín v práci.

Väčšina návštevých hodín je pritom určená počas pracovných dní. Z ústavom predloženého harmonogramu návštev vyplýva, že návštevy cez víkend (v sobotu), sa realizujú skôr podľa potreby a na základe žiadosti väznenej osoby. **Dostupnosť návštevých hodín pre pracujúcich rodinných príslušníkov tak môže byť výrazne obmedzená.**

V **štandardnom režime** niektorí obvinení uvádzali, že z dôvodu komplikovanej rodinnej situácie návštevy nevyužívajú. Jeden z obvinených spomenul, že po smrti otca ho už nemá kto navštevovať, čo ho pri rozhovore viditeľne rozrušilo.

¹⁸ § 19 ods. 3 zákona o výkone väzby.

¹⁹ § 46 ods. 2 zákona o výkone väzby.

c. Telefonovanie, korešpondencia a prijímanie balíkov

Telefonovanie je v **zmiernenom režime** spravidla umožnené denne bez časového limitu (takým spôsobom, aby neobmedzil ostatných obvinených), za predpokladu, že má obvinený dostatočný kredit. Obvinený v **štandardnom režime** v oblasti telefonovania potvrdili možnosť telefonovať podľa dostupného kreditu maximálne 120 minút denne, s výnimkou osôb umiestnených v kolúznej väzbe.

Písomný kontakt, či prijímanie balíkov označili za bezproblémové – zásielky si posielajú každý týždeň. Obálky a známky sú dostupné buď u referentov alebo v bufete.

d. Kolúzna väzba

Obvinené osoby umiestnené do kolúznej väzby podliehajú osobitnému režimu kontaktu s vonkajším svetom. Podľa zákona o výkone väzby platí, že v prípade kolúznej väzby možno obvinenému obmedziť právo na prijímanie a odosielanie zásielok, telefonovanie a prijímanie návštev, ak je to nevyhnutné na dosiahnutie účelu väzby, t. j. na zabránenie ovplyvňovania svedkov alebo marenia dôkazov. O takomto obmedzení rozhoduje orgán činný v trestnom konaní alebo súd, ktorý väzbu nariadil.

Obvinený v kolúznej väzbe teda môže telefonovať alebo prijímať návštevy len so súhlasom príslušného orgánu a spravidla za prítomnosti vyšetrovateľa alebo povereného príslušníka ZVJS. Monitorovací tím zaznamenal, že takéto obmedzenia majú výrazný vplyv na psychický stav obvinených, ktorí sú teda často izolovaní nielen fyzicky, ale aj sociálne.

Jedna z obvinených umiestnených v štandardnom režime v kolúznej väzbe uviedla, že po nástupe jej neboli poskytnuté informácie o možnostiach telefonovania a až neskôr jej situáciu vysvetlil referent. Telefonovať môže len za prítomnosti vyšetrovateľa, čo výrazne obmedzuje frekvenciu a slobodu komunikácie. Kredit má vraj obmedzený na 30 minút denne. Obvinená tiež uviedla, že občas dochádza k výraznému zdržaniu pošty – listy, ktoré odoslala pred dvoma týždňami, ešte v čase návštevy monitorovacieho tímu nedorazili k adresátom, zatiaľ čo v minulosti trvalo doručenie približne dva dni. Zmienila sa aj o tom, že jej zásielky sú rozbaľované vyšetrovateľmi.

Pri zaobchádzaní s osobami umiestnenými do kolúznej vyšetrovacej väzby je mimoriadne dôležité, aby ústav a jeho personál aktívne prispievali k zmierneniu negatívnych dopadov izolácie, ktorú tento typ väzby prirodzene prináša. Aj keď kontakt s vonkajším svetom môže byť dočasne obmedzený zo zákonných dôvodov, ústav by mal hľadať spôsoby, ako možno zmierniť izoláciu aspoň vo vzťahu k vnútornému prostrediu ústavu. Zamestnanci by mali byť zároveň vyškolení na rozpoznávanie rizík spojených s dlhodobou izoláciou, ako sú depresívne alebo úzkostné stavy, a prispôbovať režim jednotlivca tak, aby sa minimalizovalo riziko zhoršenia jeho psychického stavu.

Tieto zistenia poukazujú na potrebu zabezpečiť, aby aj pri rešpektovaní zákonných dôvodov obmedzenia kontaktu v kolúznej väzbe bola **zachovaná primeraná komunikácia s blízkymi a právnym zástupcom, a to spôsobom, ktorý minimalizuje negatívne dopady izolácie a zabezpečuje dodržiavanie základných práv.**

Odporúčania pre GR ZVJS:

- Zabezpečiť systematické školenia pre personál ústavov zamerané na rozpoznávanie psychických rizík spojených s dlhodobou izoláciou. **(priebežne)**

Odporúčania pre ÚVV Prešov:

- Prihliadať na časovú dostupnosť návštev pre mladistvých v prípade pracujúcich rodičov. **(bezodkladne)**
- Ak sa návšteva začne neskôr z dôvodov, ktoré nespôsobil obvinený, umožniť obvinenému realizovať návštevu v plnej dĺžke bez skrátenia. **(bezodkladne)**
- V prípade kolúznej väzby, riadne obvinených pri nástupe do výkonu väzby informovať o možnostiach realizácie kontaktu s vonkajším svetom (o podmienkach telefonovania a odosielania pošty) a urýchliť proces doručovania a odosielania listov. **(bezodkladne)**

06 ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ

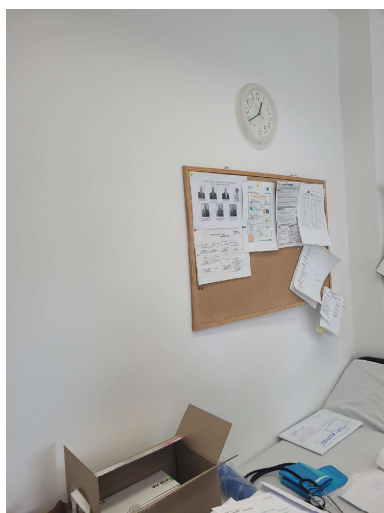
Zdravotné stredisko v ústave zabezpečuje primárnu zdravotnú starostlivosť pre obvinené a odsúdené osoby, ako aj pre príslušníkov. Skladá sa z troch lekárov a sedem zdravotných sestier, ktorí poskytujú starostlivosť nielen vo väzobnom ústave ale aj v ÚVTOS Prešov a Sabinov.

Z monitorovacej návštevy vyplynulo, že ústav má pomerne dobre zabezpečenú spoluprácu so zdravotníckymi špecialistami, čo sa prejavuje najmä v pravidelnej dochádzke externého stomatochirurga, ako aj v spolupráci s ďalšími odborníkmi vrátane infektológov a rádiológov. Zabezpečená je aj spolupráca s gynekologickou ambulanciou, kde sú v prípade potreby vyšetrenia predvádzané obvinené ženy.

V prípade víkendov alebo sviatkov je zabezpečené riešenie akútnych zdravotných ťažkostí prostredníctvom RZP. V pracovných dňoch je zdravotná starostlivosť dostupná denne od 7:00 do 18:00. Ústav disponuje vlastným RTG prístrojom a spolupracuje aj s infektologickou klinikou v Košiciach, pričom doposiaľ bol evidovaný jeden prípad žltacky typu C.

V prípade podozrenia na zlé zaobchádzanie (napr. po eskortách alebo bitkách medzi obvinenými) je realizované vyšetrenie a zdravotný personál spolupracuje s preventívno-bezpečnostnou službou. Zranenia sú zaznamenávané aj referentmi režimu a porovnávané s lekárskeým nálezom. Prípady sexuálneho násillia podľa informácií personálu neboli evidované.

Prístup k základnej zdravotnej starostlivosti bol vo väčšine prípadov hodnotený **pozitívne**. Osoby uvádzali, že v prípade zdravotných ťažkostí boli prijaté k lekárovi bez zbytočných priet'ahov. Zdravotná dokumentácia bola vedená štandardne.

Prístup k zdravotnej starostlivosti je podľa rozhovorov sprostredkovaný najčastejšie cez referenta na základe podanej žiadanky. Viacerí obvinení uviedli, že keď požiadali o návštevu lekára, boli zvyčajne v ten istý alebo na druhý deň predvedení na zdravotné oddelenie. V prípadoch ľahších zdravotných ťažkostí ako bolesť či nachladnutie im bola poskytnutá adekvátna pomoc. Iba ojedinele zaznelo, že čas medzi podaním žiadosti a samotným vyšetrením bol dlhší. Zazneli tiež pripomienky k dostupnosti liekov – niektorí obvinení uviedli, že lieky, o ktoré požiadali, nedostali okamžite alebo museli dlhšie čakať na predpis alebo schválenie.

a. Vstupná zdravotná prehliadka

Vstupná zdravotná prehliadka pri prijatí do väzby predstavuje kľúčový nástroj ochrany zdravia a života osoby vo výkone väzby a zároveň je jedným z najdôležitejších preventívnych opatrení proti prípadnému zlému zaobchádzaniu. Každá osoba umiestnená do väzby by mala byť vyšetrená kvalifikovaným lekárom **najneskôr do 24 hodín od prijatia**.²⁰ Vstupná prehliadka má zabezpečiť okamžité zistenie aktuálneho zdravotného stavu, identifikovať zranenia, infekčné ochorenia, duševné poruchy alebo iné zdravotné riziká. Zároveň plní aj významnú garančnú funkciu, keďže môže slúžiť na zdokumentovanie prípadných známkov zlého zaobchádzania pred prijatím do väzby.

Obvinené osoby pri rozhovoroch uvádzali, že pri príchode do ústavu bola im vykonaná vstupná prehliadka vrátane RTG a odberu krvi. Niektoré osoby však neboli informované o možnosti kontaktovať psychológa alebo uvádzali, že psychologická starostlivosť sa poskytovala len formálne.

Počas monitorovania bolo počas rozhovorov zistené, že u niektorých obvinených a odsúdených, ktorí boli prijatí do ústavu počas víkendu, dochádza k zdravotnej prehliadke lekárom až v najbližší pracovný deň. Takýto odklad je v rozpore so štandardom, ktorý vyžaduje zabezpečenie zdravotnej prehliadky najneskôr do 24 hodín, bez ohľadu na deň v týždni. Meškание zdravotnej prehliadky môže viesť k prehliadnutiu akútnych zdravotných problémov, nezisteným známkam prípadného násillia alebo k nezabezpečeniu nevyhnutnej liečby včas. Tento **systémový nedostatok**, s ktorým sa monitorovací tím stretol už

²⁰ Výbor CPT - CPT/Inf (2013) 29-part – Dokumentovanie a hlásenie lekárskeých dôkazov o zlom zaobchádzaní, Štrasburg: Rada Európy, 2013. Dostupné na: <https://rm.coe.int/16806ccc4d>.

aj v iných ústavoch, predstavuje riziko pre zdravie novoprijatých osôb a je potrebné ho riešiť zabezpečením dostupnosti zdravotníckeho personálu aj mimo pracovných dní.

Monitorovací tím počas rozhovoru s jedným z obvinených osôb, zistil, že do ústavu obvinený nastúpil s fyzickými zraneniami. Obvinený uvádzal, že prišiel do ústavu so zreteľnými poraneniami v oblasti tváre, konkrétne s monoklami pod očami. Tieto zranenia boli riadne zaznamenané v jeho zdravotnej aj spisovej dokumentácii.

Prípado následne riešila aj preventívno-bezpečnostná služba ústavu, a to z dôvodu, že obvinený uviedol, že k zraneniam malo dôjsť v dôsledku zásahu príslušníkov Policajného zboru pred jeho príchodom do väzby. V ďalšom priebehu však obvinený svoje pôvodné tvrdenie stiahol a uviedol, že si neželá vec ďalej riešiť. Vzhľadom na túto skutočnosť nebol v prípade prijatý ďalší postup.

Podľa vyjadrenia zdravotníckeho personálu aj príslušníkov je takýto **záznam dôležitý nielen z hľadiska ochrany zdravia a práv obvinenej osoby, ale zároveň aj ako preventívne opatrenie slúžiace na ochranu príslušníkov samotného ústavu pred neopodstatnenými obvineniami zo zlého zaobchádzania**. Prípado poukazuje na význam včasnej a dôslednej dokumentácie všetkých viditeľných poranení už pri nástupe do väzby a na dôležitú úlohu zdravotného skríningu v rámci ochranných mechanizmov v ústavnom prostredí.

b. Duševné zdravie

V ústave v Prešove pôsobia štyria psychológovia, ktorí sa okrem iného venujú vstupnej diagnostike, v rámci ktorej analyzujú rodinné zázemie osoby, jej postoj k spáchanej trestnej činnosti a osobnostné črty. Výsledky tejto diagnostiky môžu viesť aj k odporúčaniam na preradenie do vhodnej diferenciacnej skupiny (v prípade odsúdených). Psychológovia vyhodnocujú aj predošlú psychiatrickú anamnézu a pracujú s údajmi z predchádzajúcich umiestnení, ak bola osoba vo väzbe alebo vykone trestu v inom ústave. Táto počiatočná intervencia slúži na základné zhodnotenie psychického stavu osoby, identifikáciu rizikových faktorov vrátane možného samovražedného správania, ako aj na prípadné odporúčanie ďalšej psychologickkej alebo psychiatrickej starostlivosti. Včasné zachytenie duševných ťažkostí v tomto štádiu zohráva dôležitú preventívnu úlohu a umožňuje ústavu prijať primerané opatrenia na ochranu zdravia a života obvinenej osoby.

Psychologické konzultácie prebiehajú na základe žiadanky podanej obvinenou osobou. Osoby sú pri nástupe do väzby poučené o možnosti kontaktovať psychológa. Podľa rozhovoru s psychológom, témami rozhovorov bývajú najčastejšie depresívne stavy, osobné a rodinné problémy, ako aj absencia návykových látok, najmä tabaku. Depresívne stavy sa podľa psychológov častejšie vyskytujú u žien.

Psychológovia pracujú aj s osobami, ktoré sú v ústavnom prostredí vnímané ako problematické alebo zraniteľné. Ide napríklad o osoby s neistou sexuálnou orientáciou, ktoré prežívajú ťažkosti pri adaptácii na väzenské prostredie, osoby so závislosťami, ako aj jednotlivcov, ktorí

sa cítia nevinní alebo sú výrazne dezorientovaní v prostredí výkonu väzby.

V prípadoch avizovaných pokusov o samovraždu sú psychológovia prizývaní bezodkladne. Ich úlohou je posúdiť mieru rizika, navrhnúť vhodné opatrenia na zaistenie bezpečnosti a nastaviť ďalší postup vrátane nožnej psychiatrickej intervencie. Tento prístup svedčí o funkčnej spolupráci medzi psychologickým a bezpečnostným úsekom ústavu.

V oblasti duševného zdravia ďalej ústav spolupracuje s externými odborníkmi vrátane psychiatricky, ku ktorej podľa vyjadrení personálu niektoré osoby vo výkone väzby dobrovoľne a radi dochádzajú. V praxi býva psychologická konzultácia často prvým krokom, na základe ktorej psychológ posudzuje potrebu prípadného psychiatrického vyšetrenia.

Vo vážnejších prípadoch je psychiatrická starostlivosť zabezpečovaná formou konzultácií s psychiatrom z Nemocnice pre obvinených a odsúdených v Trenčíne, ktorý okrem posúdenia zdravotného stavu poskytuje aj odborné odporúčania na ďalší manažment psychiatrických pacientov. V prípade závažných psychiatrických diagnóz, ako sú psychotické poruchy, schizofrénia alebo schizoafektívne stavy, ústav iniciuje presun do špecializovaného zariadenia v Trenčíne, ak zdravotný stav nie je zlučiteľný s výkonom väzby. Ochranná liečba je zabezpečovaná v špecializovanom zariadení v Košiciach – Šaci.

Niektoré osoby pri rozhovoroch uvádzali, že nevedeli o možnosti požiadania o konzultáciu s psychológom, niektorí uviedli, že by privítali častejší kontakt aj skupinové sedenia (najmä v štandardnom režime).

Odporúčania pre GR ZVJS:

- Zabezpečiť dostupnosť vstupnej zdravotnej prehliadky do 24 hodín od nástupu do väzby, vrátane víkendov a sviatkov. **(priebežne)**

Odporúčania pre ÚVV Prešov:

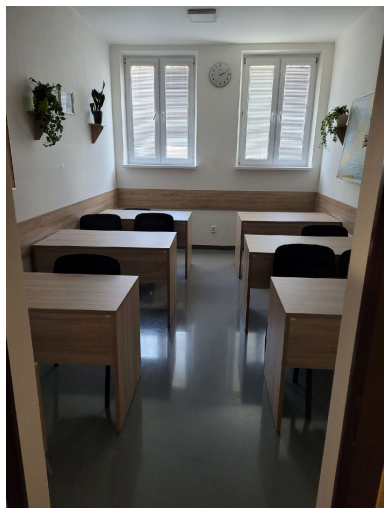
- Zlepšiť informovanosť o možnostiach psychologickej a psychiatrickej pomoci a posilniť dostupnosť týchto služieb. **(bezodkladne)**

07 ZRANITELNÉ SKUPINY

Ženy a mladiství predstavujú vo výkone väzby osobitne zraniteľné skupiny, ktorých potreby si vyžadujú diferencovaný prístup. Podmienky väzby pre tieto osoby majú svoje špecifiká – z hľadiska psychologickej, sociálnej aj zdravotnej situácie. Mladiství sú vo vývojovo citlivom období a pobyt vo väzbe môže výrazne ovplyvniť ich duševný vývin a ďalšiu resocializáciu. Z tohto dôvodu by mali byť umiestňovaní v prostredí, ktoré minimalizuje škodlivé dôsledky izolácie a podporuje výchovné a vzdelávacie aktivity. Rovnako ženy vo väzbe čelia

osobitným rizikám, najmä ak ide o tehotné ženy, matky alebo ženy so skúsenosťou s násilím. Výbor CPT aj ďalšie medzinárodné inštitúcie opakovane poukazujú na potrebu rodovo citlivého prístupu, ktorý zohľadňuje špecifické zdravotné, hygienické a psychosociálne potreby žien. Zistenia monitorovacieho tímu poukazujú na to, že tieto potreby nie sú vždy v plnej miere reflektované v režime väzby a dostupných službách, čo zvyšuje riziko negatívnych dopadov väzby na tieto zraniteľné skupiny.

a. Mladistvé osoby vo väzbe

Výkon väzby mladistvých sa riadi osobitnými ustanoveniami zákona o výkone väzby, ktoré reflektujú ich vývojovú citlivosť a zraniteľnosť. Zákon ukladá povinnosť zabezpečiť mladistvým prístup k vzdelávacím, osvetovým a záujmovým aktivitám vrátane športových činností. Osobitne sa zdôrazňuje potreba ich každodenného pobytu mimo cely v rozsahu minimálne ôsmich hodín denne. Zároveň je zaručené právo na návštevu raz týždenne najmenej na jednu hodinu.

Zákon výrazne limituje ukladanie disciplinárnych trestov – napríklad zakazuje uloženie trestu samoväzby a obmedzuje maximálnu dĺžku celodenného umiestnenia do disciplinárnej cely na päť dní. V prípade opakovaného uloženia tohto trestu musí byť medzi ich výkonom odstup najmenej sedem dní. Mladistvým musí byť tiež zabezpečená možnosť plnenia povinnej školskej dochádzky. Po nástupe do väzby je mladistvému ustanovený opatrovník²¹ – nezávislá osoba s vysokoškolským vzdelaním v oblasti práva, sociálnej práce alebo psychológie, ktorá nemá disciplinárnu právomoc a plní funkciu zástupcu a podpornej osoby počas trvania väzby.

b. Ženy vo väzbe

Zákon o výkone väzby upravuje aj špecifiká výkonu väzby u žien. Ubytovacia plocha pre obvinenú ženu nesmie byť menšia ako 4 m², pričom v prípade tehotných žien sa tento štandard nesmie znížiť. Ženám vo väzbe musí byť zabezpečená možnosť denného sprchovania, čím sa zohľadňujú špecifické hygienické potreby. Tehotným obvineným ženám nemožno uložiť určité disciplinárne tresty, konkrétne trest zákazu nákupov, samoväzby a celodenného umiestnenia do disciplinárnej cely.

Tieto ustanovenia odzrkadľujú potrebu osobitne citlivého prístupu k ženám vo väzbe, predovšetkým ak ide o tehotné ženy alebo matky, pričom cieľom je minimalizovať zdravotné a psychologické riziká, ktoré sú s väzobným zaistením spojené.

i. Tehotné ženy vo väzbe

Z rozhovoru s riaditeľom ústavu vyplynulo, že v ústave medzi obvinenými ženami bola v nejakom čase pred návštevou aj tehotná žena, ktorej nebola väzba súdom prerušená, hoci v praxi k takémuto prerušeniu vo väčšine prípadov dochádza. Uvedená obvinená sa už v

²¹ § 46 ods. 7 zákona o výkone väzby.

čase návštevy v ústave nenachádzala, nakoľko bola prevezená do Nemocnice pre obvinených a odsúdených v Trenčíne.

V súvislosti s touto skutočnosťou uvádzame, že verejný ochranca práv navrhuje zaviesť **právnú úpravu prerušenia väzby pre tehotné ženy, prípadne preferencie alternatív k väzbe v prípade tehotných žien.**²²

V súčasnosti sa výkon trestu tehotnej ženy odkladá, prípadne prerušuje. **V prípade, ak je tehotná žena vo väzbe, neexistuje osobitný režim, na základe ktorého by sa napr. väzba tehotnej ženy nahrádzala.** Vzniká preto paradoxná situácia, že ak je tehotná žena vo väzbe, túto vykoná a to pri aplikácii princípu prezumpcie neviny. Následne po svojom odsúdení jej bude súdom výkon trestu odňatia slobody odložený alebo prerušený. Právoplatne odsúdená žena tak má priaznivejší procesný režim ako tehotná žena vo väzbe, na ktorú sa aplikuje prezumpcia neviny. Zákon o výkone väzby sa tehotenstvu venuje len okrajovo, a to otázke ubytovania a disciplinárneho trestu. Neupravuje však špecifické podmienky pre tehotné ženy. To vedie k rozdielnemu zaobchádzaniu, ktoré je prípustné len ak sleduje legitímny cieľ a je primerané.²³

ii. Kontakt obvinených matiek s deťmi

Monitorovací tím nepovažuje za postačujúcu všeobecnú súčasnú právnú úpravu, ktorá v prípade, že je obvinená osoba rodičom maloletého dieťaťa, rozširuje možnosti kontaktu s dieťaťom len o jednu hodinu videonávštevy mesačne navyše. Takéto opatrenie je nedostatočné, pretože nereflektuje osobitné potreby a situáciu matiek vo väzbe, ani právo dieťaťa na pravidelný a kvalitný kontakt s matkou. Vzťah medzi matkou a dieťaťom je často intenzívny a citovo nenahraditeľný, najmä ak ide o deti v predškolskom alebo mladšom školskom veku, pre ktoré môže byť odlúčenie traumatizujúce.

V tejto súvislosti by mali byť vytvorené osobitné podmienky umožňujúce častejší a kvalitnejší osobný kontakt s deťmi – vrátane špeciálne upravených návštevných miestností, dlhších návštev bez fyzických bariér a podpory interaktívneho kontaktu s dieťaťom. Zároveň je potrebné legislatívne rozšíriť rozsah povolených návštev nad rámec jednej dodatočnej videonávštevy tak, aby zohľadňoval reálne potreby matiek a ich detí.

Odporúčanie pre Ministerstvo spravodlivosti SR:

- Zaviesť právnú úpravu prerušenia väzby pre tehotné ženy, prípadne preferencie alternatív k väzbe v prípade tehotných žien. **(pribežne)**

²² **Kancelária verejného ochrancu práv.** *Pripomienky k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.* Legislatívny proces č. LP/2025/223, Slov-Lex, 2025. - Na pripomienku verejného ochrancu práv bola daná odpoveď, že uvedená problematika si vyžaduje širšiu odbornú diskusiu, najmä s Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky, keďže sa týka inštitútu väzby.

²³ **Verejný ochranca práv.** *Apelujem na zohľadnenie situácie tehotných žien vo väzbe.* Bratislava, 5. marca 2025. Tlačová správa. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfndmkaj/https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/03/Tlacova-sprava-VOP-05.-03.-2025.pdf](https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2025/03/Tlacova-sprava-VOP-05.-03.-2025.pdf)

- Iniciovať legislatívne zmeny, ktorými sa rozšíria a spresnia podmienky kontaktu matiek vo väzbe s ich maloletými deťmi. **(priebežne)**

08 PODÁVANIE SŤAŽNOSTÍ A KONTROLNÉ MECHANIZMY

Výbor CPT vo svojej poslednej správe adresovanej Slovenskej republike vyhodnotil systém podávania sťažností v zariadeniach ako funkčný – s tým, že obvinení a odsúdení sa môžu sťažovať riaditeľovi, generálnemu riaditeľovi ZVJS, prokurátorom či podávať podnety verejnému ochrancovi práv. Prokurátorské kontroly sa vykonávajú každé dva až tri mesiace. Záznamy o sťažnostiach sú vedené dôsledne a osoby sú informované o výsledku.²⁴

Na základe rozhovorov s obvinenými osobami v oboch režimoch väzby monitorovací tím vyhodnotil, že informovanosť o možnostiach podávania sťažností a využívanie tohto nástroja na ochranu práv je veľmi individuálne. Mnohí obvinení síce deklarovali, že sťažnostný mechanizmus poznajú, no v praxi ho nevyužívajú, a to buď z dôvodu **nedôvery v jeho účinnosť, nedostatku informácií, alebo z presvedčenia, že ich problém by sa aj tak nevyriešil**. Pri rozhovoroch zaznelo aj to, že schránky boli využité na zaslanie poďakovania referentom, nie však na podnet alebo sťažnosť. V prípade, že mali obvinení skúsenosti s podaním žiadosti o rozhovor s riaditeľom, zhodne uvádzali, že im bolo vyhovené v zákonnej lehote, zväčša ešte v daný deň.

Medzi mladistvými bol zaznamenaný nízky stupeň informovanosti o svojich právach. Jeden z obvinených mladistvých vyjadril názor, že deti často nevedia, na čo majú práva, a ak im referent niečo povie, automaticky s tým súhlasia, keďže nemajú dostatočné vedomosti. Obvinený uviedol, že svoje práva si preštudoval, zároveň však uznal, že v jeho prípade zatiaľ k žiadnemu porušeniu práv nedošlo. V tejto súvislosti vyvstáva otázka, do akej miery je pre mladistvých spôsob informovania o ich právach dostatočne zrozumiteľný.

Obvinení tiež zhodne uvádzali, že sa s **dozorovým prokurátorom nikdy nestretli**. Táto skutočnosť sa javí ako problematická, keďže práve prokurátor má dohliadať na zákonnosť výkonu väzby. Z poskytnutej dokumentácie za posledný rok vyplýva, že prokurátorské previerky v ústave boli realizované pravidelne. V ústave bola vykonaná aj kontrolná previerka prokurátormi referátu väzenstva trestného odboru Generálnej prokuratúry SR dňa 25. októbra 2024, pri ktorej nebolo prokurátormi zistené žiadne porušenie zákona alebo iný stav, ktorý by si vyžadoval prijatie prokurátorského opatrenia.

²⁴ Správa Výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky uskutočnenej v dňoch 28. novembra – 9. decembra 2023. CPT/Inf(2025)09. Štrasburg: Rada Európy, 2025.

Odporúčania pre ÚVV Prešov:

- Zabezpečiť zrozumiteľné informovanie všetkých obvinených, najmä mladistvých, o ich právach a možnostiach podávania sťažností. (priebežne)

09 MATERIÁLNE PODMIENKY

a. Cely

Na základe rozhovorov s obvinenými osobami a vlastných pozorovaní monitorovací tím vyhodnotil vybavenie ciel ako adekvátne. Pozorované cely boli spravidla vybavené posteľou, stolom, stoličkou a úložným priestorom (skriňou a policami). Cely mali prístup k dennému svetlu, hoci v niektorých prípadoch boli na oknách prítomné tzv. "satelity" - nepriehľadné plastové výplne. CPT vo svojej najnovšej správe adresovanej Slovenskej republike kritizoval navštívené ústavy v Ružomberku a Žiline, kde boli na oknách taktiež prítomné nepriehľadné plastové výplne, čím dochádzalo k obmedzeniu prístupu prirodzeného svetla, výhľadu a ventilácie.²⁵ **Takéto prostredie môže pôsobiť stiesňujúco a negatívne ovplyvňovať psychický stav obvinených, taktiež zhoršuje cirkuláciu vzduchu a v lete spôsobuje prehrievanie.** Z rozhovoru s vedúcim výkonu väzby vyplývalo, že ústav má v pláne tieto zábrany z okien odstrániť.

Z hľadiska teplotného komfortu obvinené osoby opakovane uvádzali problémy s nadmerným teplom počas leta a niektorým bola naopak zima v zimných mesiacoch. V prípade, že bolo obvineným chladno, niektorí uviedli, že im bola od príslušníkov poskytnutá deka, v letných mesiacoch majú zase poskytnuté tričká. **Takýto prístup hodnotíme pozitívne.**

b. Hygiena

Prístup k pitnej vode bol zabezpečený, sprchovanie prebiehalo v ústave podľa rozvrhu (spravidla dvakrát týždenne v prípade mužov a každý deň v prípade žien),²⁶ no viaceré osoby by uvítali častejšiu možnosť osobnej hygieny (obvinení uvádzali, že sprchovanie počas leta je príslušníkmi aj mužom povolené častejšie).

Hygienické potreby sú obvineným poskytnuté pri nástupe do väzby, viacerí uviedli, že ich dokupujú z vlastných prostriedkov, ak si chcú zabezpečiť kvalitnejšiu hygienu. Hygienické potreby poskytované z ústavu však postačujú na základnú hygienu.

c. Strava

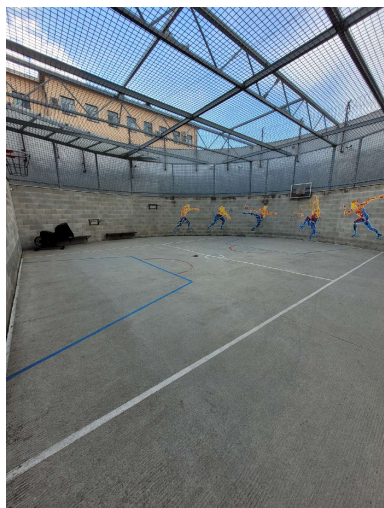
Z rozhovorov s obvinenými osobami vyplynulo, že skúsenosti so stravou vo väzobnom ústave boli rôznorodé. Viacerí obvinení opísali stravu ako „v poriadku“ alebo „v pohode“ a neuvádzali žiadne závažné nedostatky. Jedna z mladistvých osôb, uviedla, že by preferovala

²⁵ Správa Výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky uskutočnenej v dňoch 28. novembra – 9. decembra 2023. CPT/Inf(2025)09. Štrasburg: Rada Európy, 2025.

²⁶ §16 ods. 7 zákona o výkone väzby

im pomohli pokryť základné potreby. Vysoké ceny v ústavných predajniach tak predstavujú dodatočnú finančnú záťaž aj pre rodiny obvinených. Na neprimerane vysoké ceny v ústavných predajniach na Slovensku poukázal Výbor CPT aj v správe z poslednej návštevy v roku 2023.²⁸

e. Vychádzkové dvorce

Vychádzkové dvorce v ústave boli podľa zistení monitorovacieho tímu udržiavané a čisté. Z objektívnych dôvodov, najmä vzhľadom na umiestnenie ústavu v centre mesta, však v týchto priestoroch chýbala zeleň a neumožňovali horizontálny výhľad.

Odporúčania pre GR ZVJS:

- Prehodnotiť cenotvorbu a fungovanie ústavných bufetov s cieľom zabezpečiť primeranú dostupnosť tovarov. **(priebežne)**

Odporúčania pre ÚVV Prešov:

- Odstrániť nepriehľadné výplne z okien ciel a zabezpečiť adekvátnu cirkuláciu vzduchu. **(do 1 roka)**

10 PREHĽAD ODPORÚČANÍ

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

do 12 mesiacov	<ul style="list-style-type: none"> • Vyčleniť finančné prostriedky na nákup telesných skenerov alebo iných bezpečnostných technológií, ktoré umožňujú vykonávať osobné prehliadky spôsobom rešpektujúcim dôstojnosť osôb.
priebežne	<ul style="list-style-type: none"> • Zaviesť právnu úpravu prerušenia väzby pre tehotné ženy, prípadne preferencie alternatív k väzbe v prípade tehotných žien.

²⁸ Správa Výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky uskutočnenej v dňoch 28. novembra – 9. decembra 2023. CPT/Inf(2025)09. para. 72, str. 33. Štrasburg: Rada Európy, 2025.

- Inicialovať legislatívne zmeny, ktorými sa rozšíria a spresnia podmienky kontaktu matiek vo väzbe s ich maloletými deťmi.

Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže

bezodkladne	<ul style="list-style-type: none"> • Do doby začatia používania telesných skenerov, nahradiť spôsob vykonávania dôkladných osobných prehliadok dvojkrokovou metódou. • Zaviesť rodovo prispôsobený skrining pri prijímaní do väzby, najmä s ohľadom na zisťovanie výskytu sexuálneho násillia páchaného na ženách. • Zlepšiť informovanosť o možnostiach psychologickej a psychiatrickej pomoci a posilniť dostupnosť týchto služieb.
priebežne	<ul style="list-style-type: none"> • Rozšíriť ponuku práce a vzdelávania okrem odsúdených aj pre väzobne stíhané osoby. • Zabezpečiť systematické školenia pre personál ústavov zamerané na rozpoznávanie psychických rizík spojených s dlhodobou izoláciou. • Zabezpečiť dostupnosť vstupnej zdravotnej prehliadky do 24 hodín od nástupu do väzby, vrátane víkendov a sviatkov. • Prehodnotiť cenotvorbu a fungovanie ústavných bufetov s cieľom zabezpečiť primeranú dostupnosť tovarov.

ÚVV Prešov

bezodkladne	<ul style="list-style-type: none"> • V prípade splnenia zákonných podmienok, zriadiť oddiel so zmierneným režimom aj pre obvinené ženy.
-------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Prihliadať na časovú dostupnosť návštev pre mladistvých v prípade pracujúcich rodičov. • Ak sa návšteva začne neskôr z dôvodov, ktoré nespôsobil obvinený, umožniť obvinenému realizovať návštevu v plnej dĺžke bez skrátania. • V prípade kolúznej väzby, riadne obvinených pri nástupe do výkonu väzby informovať o možnostiach realizácie kontaktu s vonkajším svetom (o podmienkach telefonovania a odosielania pošty) a urýchliť proces doručovania a odosielania listov.
do 1 roka	<ul style="list-style-type: none"> • Odstrániť nepriehľadné výplne z okien ciel a zabezpečiť adekvátnu cirkuláciu vzduchu.
priebežne	<ul style="list-style-type: none"> • V prípadoch, že sa obvinení sebapoškodzujú, prehodnotiť ukladanie disciplinárnych trestov za také konanie a pristupovať k takejto situácii z pohľadu ohrozenia mentálneho zdravia obvineného, a nie ohrozenia poriadku ústavu. • Zaviesť systematickú a pravidelnú ponuku zmysluplných aktivít pre osoby v štandardnom režime väzby s ohľadom na osobitné potreby mužov, žien a mladistvých. • Zabezpečiť zrozumiteľné informovanie všetkých obvinených, najmä mladistvých, o ich právach a možnostiach podávania sťažností.

